

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld., 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld., 30 kr., za jeden mesec 1 gld., 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne peti-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t.j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na nove naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha in da dobé vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Vse leto . . . gld. 13.— | Četrt leta . . . gld. 3-30
Pol leta . . . „ 6-50 | Jeden mesec . . . „ 1-10

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Vse leto . . . gld. 15.— | Četrt leta . . . gld. 4.—
Pol leta . . . „ 8.— | Jeden mesec . . . „ 1-40

Naročuje se lahko z vsakim dnevom, a h kratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne osiramo na dotično naročilo.

Upravništvo „Slovenskega Naroda“.

Volilski shod državnega in deželnega poslanca prof. Šukljeja.

(Izvirno poročilo „Slovenskega Naroda.“)

V Novem Mestu dne 27. avgusta.

(Konec.)

In sedaj nekoliko resnih besedij o našem domačem položaju, predno preidem na splošno situacijo avstrijske notranje politike. Karakteristično za naše domače razmere je, da mej nami intenzivno napreduje ona stranka, katera ima svoje glasilo v „Slovencu“ in „Rimskem katoliku“. Že si domneva, da je v zakup vzela javno mnenje našega naroda. Razpolaga z naravnno organizacijo in rad priznavam, da je agilna, spretna in brezobzirna v svoji agitaciji. Pred par tednov uprizorila je javni shod v našem mestecu in listi njeni proslavljajo ga kot veličastno manifestacijo v smislu „Slovenčevega“ programa. Naravnost rečem: nisem bil prisoten pri tem shodu, a da bi se ga bil udeležil, ne bi bil molčal, temveč izprosil bi si bil besedo ter ugovarjal nekaterim trditvam! S postopanjem te stranke se jaz strinjati ne morem (Živahno odobravanje), nikoli se ne izneverim napredni ideji, zmernemu pametnemu napredku (Obnovljeno živo pritrdjevanje). Na tej podlagi

sem bil od Vas izvoljen, od te podlage nikoli ne odstopim (Burno odobravanje). Prvo, kar morate zahtevati od svojega poslanca, je politična barva, politični značaj (Tako je) Meni vsaj ne imponujejo oni politični hermafroditi, kateri so svoje dni v državni zbor bili izvoljeni po hudi borbi na podlagi „mladoslovenskega programa“, sedaj pa jih tira bledolična skrb za ubogi mandat tako daleč, da svoje na pamet priučene govorce razpečavajo po shodih, uprizorjenih po „Slovenčevi“ stranki (Živahna veselost). Za njimi jaz vsaj ne morem in ne maram — in zakaj ne?

Gospoda moja, skušal bom govoriti o našem domačem prepiru popolnem mirno in objektivno. Pred vsem naglašam: verski čut in klerikalizem nista identična pojma (istina!) Krepek verski čut je neprecenljiv zaklad vsakemu narodu, vir kreposti je in narodne tvorne energije, varno poroštvo boljše bodočnosti. In gospoda moja, prištevši se posvetnemu razumništvu, vendar naglašam, zelo se vara oni, kateri misli, da sme prezirati duhovski stan (dobro). Duhovščina je prevažen faktor v narodnem življenju, ona pred vsem je poklicana, da vršivši vzvišeni svoj poklic, širokim masam pomore do duševne in moralne izomike. Jaz za svojo osebo klanjam se pristnemu verskemu čutu ter odkrito čislam za njegov poklic vnetega duhovnika (Dobro, dobro). Ali, gospoda moja, klerikalizem zahteva mnogo več. Njemu ne zadostuje, da se duhovščini odkaže častno mesto v narodnem životu ter uvažuje znamenitost njenega sodelovanja za javni blagor, ne, kar on namerava, to je absolutna nadvlada v vseh pojavih in strokah javnega življenja (Burno odobravanje!) Kdor se slepo ne klanja njegovi diktaturi, kdorkoli si je ohranil le nekoliko samostojnosti, po tem plane, tega napada, temu skuša spodkopati upliv in veljavo med narodom (Splošno pritrdjevanje). Odklanjam tako nadvlado z osebnega stališča, z ozirom na ožjo svojo domovino pa jo moram smatrati za pravo pogubo! Baš na Kranjskem ima klerikalna stranka — žaliti nečem nikogar, toda istina je — premalo duševnih sil (Tako je, prav res!), da bi jej mogli zaupati izključno oskrbo deželnih interesov. Jeden drastičen vzgled, gospoda moja, mari so Vam posebno imponirali aranžerji in govorniki na zadnjem shodu? (Velika veselost, klici:

nikakor ne!) zlasti oni, katere je „Slovenec“ v svoji hudomušni fantaziji imenoval „izbor posvetne inteligence“? Govorili so Vam pač tako oblastno in tako so se sukali na govorniški leci, kakor da bi sleherni izmed njih natančen recept seboj nosil v žepu, po katerem se hipoma uvede „zlati vek“ na Kranjskem, da se le njih postavi na prva mesta (Velika veselost). Toda stojte, gospoda moja, saj ti gospodje niso politični novinci, saj jih večinoma poznamo kot mnogoletne državne in deželne poslance in to jih je pa vendar povprašati: „Kaj ste pa dosihmal storili, kje so one velike praktične posledice Vašega delovanja, s kakimi večjimi uspehi se morete ponašati pred onim narodom, kateri je Vas bil volil v deželni in državni zbor?“ Poznam deželo našo ter odkrito in iskreno ljubim njo in njeno prebivalstvo, poznam njeno opravo in njene potrebe, — baš radi tega pa bi se tresel za njeno usodo, kakor hitro je ista izključno izročena nadvladi Slovenčeve stranke! (Burno pritrdjevanje!)

In vendar, ne varajmo se, — nevarnost je tu, da se na Kranjskem ustanovi taka nadvlada, ako se mi drugi ne ojačimo. Razpor je nastal, domači prepir nas razdvaja, in kar je najbolj žalostno — ni ga bilo treba! Meni se včasih dozdeva, da je celo razvneto gibanje naše „Katoliško-konservativne“ stranke le slaba kopija, ponesrečen plagijat sorodnih prikaznij po drugih deželah, katere so pa tam vzrastle iz istinitih naravnih razmer (Istina!) Kreпки odpor duhovske stranke opravičen in naraven je tam, koder se med narodom javlja uplivna, veri in cerkvi sovražna frakcija (Tako je!) Kje pa, gospoda moja, je mej nami kaj takega? Liberalcev po nemškem vzgledu mej nami ni, narodu slovenskemu je globoko ukoreninjeno dvoje čutil, čut avstrijsko-dinastični in čut katoliški (Burno odobravanje) in gospoda moja, čenčarije posameznih brbljačev ne štejejo — noben zrel politik, nobena politična stranka ne skuša razveljaviti niti jednega niti drugega (Splošno odobravanje). Čemu torej baš v nas ta nestrpna prenapetost? Niti na šolo in šolske postave se sklicati ne morejo. Pač ima ljudska šola na Kranjskem svoje hibe in nedostatke, poznam jih in nujno želim, da se jih odstrani, ali nihče, kateri objektivno sodi, ne bode

LISTEK.

Delfi.

Ko smo se učili grške zgodovine in posebno grške mitologije, zanimalo me je najbolj skrivnostno svetišče delfsko, katero so stari Grki tako v časti in čislili imeli, da so se blizu njega posvetovali o najvažnejših verakih in političnih stvaréh, in da so celo svoje državne ustave tako urejali, kakor jim je ono nasvetovalo. V Delfih je bilo mirovno sodišče, ki je zaprečilo marsikatero bratomorno vojno. In gotovo si je z menoj tudi marsikdo drugi želel osebno obiskati ter spoznati ta tako slaven kraj, „claros Apolline Delphos“, da bi se na licu mesta prepričal, kaj ima pač tako mikavnega, tako privlačnega na sebi, da si je stekel ono mogočno slavo.

Vsi tisti, ki čutijo kako hrepenenje v sebi, da bi osebno videli Delfe, naj se le pomirijo in potolažijo z zagotovilom, da bi se čutili neizrečeno iznenadene in razočarane, ko bi na svoje oči videli tukajšnjo puščobno samoto, ki je oddaljena skoro

popolnoma od vsega omikanega sveta. Le kak za-grizen filolog, ali pa brezposleni Anglež bo našel tudi tu kaj zanimivega, nenavadnega, vsak drugi poreče: škoda za čas in trud, ki sem ga potratil na Delfe!

Zveza tega kraja z ostalim svetom je zelo neugodna in prisili vsakega, da mora za njega obisk izgubiti najmanj tri dni, kar bi se lahko pri drugačnih razmerah v enem dnevu storilo. Jedina postaja, iz katere je mogoče posetiti Delfe, se imenuje sedaj Aigion (poprej Vostica), na južni strani Korintskega zaliva mej Patrasom in Korintom. Od tod nas prepelje umazan grški parnik zadnje velikosti v štirih urah v пристanišče Itea, ki šteje le kakih 20 do 30 hiš. Na njegovi vzhodni strani se je nabajalo bajé starogrško primorsko mesto Kirrha, katero je pa že zgodaj izginilo s površja zemlje brez vsakega sledu.

Iz Iteje naprej nas vodi uro daleč nova cesta po lepi dobro obdelani ravnici, na kateri so morda obhajali imenitne pitijske igre, ker gori v Delfah absolutno ni prostora za večjo svečanost. Pred vznožjem obronka se cesta razdeli: leva pelje po

dolini navzgor v Salono, ki se vzdiga na mestu stare Amfisse ob vznožji s snegom pokrite gore Gaiona; desna pa se zviša po kačje tjemori proti Delfom. Stara jezdna pot vodi bolj naravnost tjemori in po njej je mogoče prispeti v poldrugi uri v Delfe. Po tej poti prenašajo tovore velblodi, prave štirinogate in grbaste kamele, čemer smo se zelo čudili v teh krajih. Malo nad vznožjem se razprostira precej obširen kraj Chrysson, ki stoji na mestu stare Krise, katero so bili Grki razdrli v prvi sveti vojni leta 591. Njeno polje so posvetili delfskemu Apollonu, vendar pa so je začeli Amfišani kmalu po tem zopet obdelovati.

Po zelo utrudljivi hoji pridemo do nekaj novih hiš, kjer so začeli pred tremi meseci zidati Nove Delfe. Francoska vlada je namreč odkupila za 400.000 frankov vse hiše vasi Kastri, ki je stala do sedaj vrhu razvalin delfskega svetišča, da more izkopati vse ostanke poslednjega. Prebivalci so se zavezali še pred letošnjo zimo preseliti se drugam in zato so začeli blizu stare vasi nad Krišo gori staviti si nova domovja, ki bodo nekoliko lepša in trdnjša, kakor v stari vasi, ker jih zidajo iz ilovice

mogel trditi, da je naša šola versko indiferentna ali celo brezverska. Podobna očitavanja je morda na svojem mestu drugod, v deželah, kjer je prebivalstvo ločeno po verozakonu, kjer židovski učitelj poučuje katoliške otroke itd. ali pri nas so taka predbacivanja neopravičena ter služijo le v to, da ž njimi begajo nevedno ljudstvo zapreke stavljajoč duševnemu napredku njegovemu (Tako je!) Gospoda moja, vem, da je absolutno nemogoče, v velikem živem organizmu, kakor je celi narod, ohraniti popolno soglasje v vseh vprašanjih. Povsod, da je le narod zdrav, imeli bodete v njem več strank, levo krilo bode naprej tišalo, desno bode skušalo, bolj polagoma kreniti po svoji poti — a navzlic tem razlikam vendar skupno delujejo razne stranke v dosego istega namena. Razvnetost domačega razkola v naši deželi pa je vzplamtela uže tako visoko, da se dandanes o skupnem delovanju niti več govoriti ne da! (Žalibog.) Milovanja vreden položaj in kake so posledice njegove? Naši listi, mesto da bi se bavili z narodno omiko ter z obrambo duševnih in materijelnih koristij narodovih, polnijo svoje predale z robato pretirano polemiko — naši politiki ubijajo si glavo s tem, kako odvrčati napade, preteče od lastnih rojakov, oziroma kako oškodovati protivno narodno krilo in med tem preneha mirno stvarno delovanje za narodni blagor. Dasi se nam Slovencem bliža huda ura na političnem obzorju, ljutejša nego kedaj razsaja narodna borba na naših periferijah, prisiljeni smo svoje najboljše moči, svoje najspretnejše delalce pošiljati vun v parlamentarne zastope, v deželni in državni zbor, in gospoda moja, mogočno je mej nami vzrastla stranka, ki hoče z narodnimi mandati poplačati možake, katerih jedina zasluga in jedina zmožnost tiči v tem, da versko gorečnost — hlinijo. (Izborni.) Tužen položaj, kvaren našemu narodnemu razvoju, toda preboleti ga moramo, dokler se nam ne vrne prepričanje, da na ta način ne gré, da treba medsebojne obzirnosti in prizanesljivosti, zlasti pa da je posvetna inteligenca faktor, brez katerega noben narod napredovati ne more! (Živalna pohvala.)

In nevesel je tudi pogled na splošno razmerje velike notranje politike. To smo poslanci britko čutili v zadnjem neplodovitem zasedanju državnozbornem. O vladni stranki se več govoriti ne dá. Vladni program, predložen velikim trem klubom, odklonil se je odločno v Hohenwartovem klubu, meni je v oni debati bila izročena naloga od svojih slovenskih tovarišev, razjasniti razloge in nagibe, zakaj se mi Slovenci s tem programom strinjati nikakor ne moremo. Težko je, prav ocenjati sedanjí naš položaj. Jedno je naglašati pred vsem: stara desnica je vsled prevrata na Češkem razdrobljena in dandanes ni nobenega upanja, da bi se zopet mogla zjediniti. Jedenkrat pač, — tedaj, ko je šlo za glasovanje o dispozicijskem zakladu, bila je dana prilika Mladočehom, s taktičnim postopanjem približati se ostalim skupinam prejšnje desnice. Levica je izjavila, da dispozicijskega zaklada ne privoli baš radi govora ministerskega predsednika o češkem ministru, Mladočehom ni trebalo glasovati za ta kredit, dovolj bi bilo, ako ostavijo zbornico z izjavo, obrneno proti vladi a ob enem proti levici. Toda zaman je bilo naše prigovarjanje, pomagali so levičarjem proti nam in s tem so dejansko do-

pomešane s slamo. Ker bodo ta poslopja mnogo ložja, zato bodo tudi bolj varna pred potresi, ki so tu čisto vsakdanji dogodek. Do sedaj imajo že kakih deset, dvanajst hiš pod streho. Tudi vodo so si že napeljali iz studenca v Kastriju.

Iz novih Delfov se še lepo vidi morje. Koj na njih vzhodni strani pa se zasuče pot okoli skalnate rebri, pogled na morje izgine, a odpre se nam druga dolina, ki vodi strmo navzgor tje proti Beotiji. V začetku te doline čepé borne hiše vasi Kastri visoko gori na severnem obronku (550—650 m) prav pod strmimi, neprehodnimi skalami. Na jugozahodni strani Parnasa ali Liakure (2459 m) razprostira se namreč skalnata planota (nad 1000 m visoka), ki se najedenkrat propadno spušča proti strmim obronkom omenjene doline, po kateri teče o deževji potok Pleistos. Te propadne stene so 200—250 m visoke in po sredi od zgorej doli precepljene, od vode izdolbene. Na zahodni strani tega precepa se nahaja žlebu podobna kotanja (Mulde), po kateri se vzpenjajo Kastrijske hiše. Vseh poslopij je bilo, predno so jih začeli podirati, 325 in mej njimi okoli 250 naseljenih koč. (Dolje prib.)

kazali, da brez levice dandanes ni moč vladati v našem parlamentu.

Stalne večine ni, a ker so Mladočehi v vseh vprašanjih načeloma proti vladi, je tudi slučajna večina zgolj zavisna od postopanja združene levice. Sedaj pač naznanjajo oficijozni organi, da se da prav dobro vladati tudi brez stalne večine, opozarjajo nas zlasti na analogijo nemškega in francoskega parlamenta, kjer stalnih većin tudi ni. Ali ta analogija je skozi in skozi šepava — narodna in državopravna nasprotja v našem državnem zboru so tolika, da je med našimi strankami mnogo več razdora nego med merodajnimi skupinami preje navedenih parlamentov. Mogoče bode torej tako spret-nemu taktiku, kakor je grof Taaffe, da spravi po brezkončnih debatah in stvarnih govorih še kak državni proračun pod varno streho, tudi s kako železnično predlogo se lahko prodere, ali kar je velikih zakonodavnih del, n. pr. kazenski zakon, ki ga je odsek uže dovršil in davčne predloge, s kojimi se bavi permanentni davčni odsek — s temi prodreti ne bo mogoče, dokler se ne ustalijo razmere v državnem zboru. Vsled skrajne svoje razcepljenosti je avstrijski parlament postal impotenten, vladi morda ugaja ta položaj, ker lahko jedno stranko izigrava proti drugi, ker tudi najbolj utemeljene terjatve odklanja, češ, če tebi vršim pravico, žalim drugo stranko, katero potrebujem — nekoliko časa mora trajati taka igra, ali med tem stagnira sleherno pravo zakonodavno delo in celó to se lahko pripeti, da se hipoma ustavi ves parlamentarni aparat. In radi tega sem popolnem prepričan, da se ne zdravi sedanjí položaj ne bode mogel dolgo vzdržati.

A kako bode postopati slovenskim poslancem v bodočem jesenskem zasedanju? Znamo, da nas čaka viharna sesija, razvnete strasti na Češkem motile bodo tudi Dunajske parlamentarne razprave. In ne bode manjkalo še drugega motila. Levičarski vodja Plener naznanil je pred par dnij na volilnem shodu v Hebu, da namerava stranka njegova zopet izročiti poseben jezikovni predlog. Gospoda moja, do duše smo vsi uverjeni, da bi bil skrajni čas, urediti zamotano jezikovno vprašanje. Baš mi Slovenci najbolj čutimo, da nas čl. XIX, izražajoč golo načelo brez prave dispozitivne vsebine ne varuje, da mu treba pred vsem omisliti izvršilni zakon, sicer ostane vedno na potrpežljivem papirju in nikoli se ne iznebimo mučne jezikovne borbe. Samemu sebi smo dolžni, da si dobro ogledamo dotični operat, ali če bode podoben prednikom svojim, predlogu Scharschmidovemu in Wurmbrandovemu, — kar se je nadejati — potem je bolje, da nadaljujemo usiljeni nam boj ter odklonimo nasvete, kateri merijo zgolj na naše podjarmljenje. (Živahno pritrdjevanje.)

In razpravljalo se bode tudi vprašanje volilnega reda, imeli bomo bržkone debato o upe-ljavi splošne volilne pravice. Mladočehi so ga že sprožili iz taktičnih razlogov, ker hočejo uničiti vpliv češkega plemstva, in vedno rastoče socijalistično gibanje burno zahteva splošno volilno pravico. Tudi tu je nam odkazana pot. Mi nismo ustvarili sedanjega volilnega reda, mi trpimo pod njegovimi krivicami, tedaj nimamo nobenega interesa, da ga ohranimo nespremenjenega. Sicer je pa naša stvar popularna v pravem pomenu besede, in razširjanje volilne pravice na širše volilne kroge more le ojačiti našo opozicijo. Za revizijo volilnega reda bomo torej lahko glasovali vsi slovenski poslanci, drugo vprašanje pa je, če je baš nam treba ogrevati se za splošno volilno pravico. To vprašanje bi jaz vsaj za sedaj zanimal. Skok od sedanjega interesnega zastopa do splošne volilne pravice je prehud in prenagel, dalje je pomisliti, da baš v naših pokrajinah, kjer ni razvite veleobrtnije, to vprašanje nikakor ni aktualno in konečno moramo uvaževati naše zaveznike na desnici ter ne smemo jih žaliti zgolj radi nekega teoretičnega načela. Meni vsaj se vidi mnogo bolj utemeljeno, da se pomnoži število poslancev za slovenski Štajer ter da se siromašnim koroškim Slovencem pomore vsaj do jednega zastopnika nego da se ugodi zahtevam naše socijalne demokracije. (Dobro, dobro.)

In kako se čemo držati v tem sesijskem od-delku nasproti osrednji vladi? Mnogo je poštenih rodoljubov, kateri bi nas najrajše kar s silo spravili v tabor mladočeške opozicije. Razumem te težnje, brez-uspešnost naših prizadevanj tekom zadnjih let jih opravičuje. In vendar ne bi mogel zagovarjati na-

šega ukrepa, če bi takoj v tem trenutju hoteli od-ločiti se za tak usodni korak. Gospoda moja, ne bojim se opozicije, moj temperament morda zahteva po njej, in če me ne va-rajo vsa znamenja na političnem pod-nebji, malo mesecev bode minulo in na-ravni razvoj situacije nas prisili v opo-zicijo. Ali baš radi tega pokladam naj-večjo važnost na to, da se ne prena-glimo s svojim ukrepom, da prestopivši v opozicijo, ohranimo svoj ugled kot lojalna politično modra stranka, katera ne izvoli opozicije kot šport, ne zavoljo kake malenkosti, temveč le radi tega, ker jej to vелеva ozir na najsvetejše do-movinske interese in na velike državne koristi. Uverjeni bodite, da hočem varovati častno ime slovensko — in toliko mi zaupajte, da pogo-dim združen s svojimi tovariši pravi trenotek — za tako diverzijo! (Živahno, dolgotrajajoče odobra-vanje in ploskanje.)

To poročilo vzeli so volilci z velikim veseljem na znanje. Videlo se je poslušalcem, kako jih veseli, da Novomeški poslanec tako spretno razpolaga z ve-likim materijalom, kateri je obsegalo njegovo po-ročilo.

Po g. Šukljeju oglašil se je k besedi volilec g. dr. Slanc ter je razmotrival sedanjí političní položaj na Dolenjskem. Evo tudi njegov govor v glavnih potezah:

„Prav dobro je, — tako je pričel govornik — da se s našim poslancem tu javno razgovarjamo. Razpravljati imamo dosti lokalnih, ter vseh Dolenj-ske dotikajočih se gospodarskih vprašanj, poleg tega pa tudi akutno politično vprašanje.

Novomesto je postalo po dol. železnici nov de-želni emporij. Nič se ne sme zamuditi, kar bi utegnilo pomoči, da tekó žile bodočega večjega pro-meta skozi naše mesto, skozi osrednje okraje Do-lenjske. Novomesto naj postane večje središče trgo-vine, obrti, industrije. — Tudi imamo v novejšem času z novo pol. stranko v deželi opraviti, s spe-cifično in pretirano klerikalno stranko, katera se hoče na Dolenjskem dobro utaboriti in treba se je dogovoriti, kako stališče imamo zavzemati mi vo-lilci in kako naš poslanec tej novi stranki nasproti. Predno to vse razmotrивam, dovolite mi par sploš-nih opazk. Politika, vodstvo narodov zahteva pa-metnih, talentiranih mož, ki so za to vodstvo po-klicani in sposobni. Če se ozremo na Kranjskem po možeh, ki so za poslaniške posle sposobni, potem smo z adicijo istih kmalu gotovi. Ali v prvi vrsti se nam sili v spomin naš poslanec g. prof. Šuklje. On ima baje 100 napak, ali jedne ne, njegova glava je bistra in mož razpolaga z občno naobrazbo in omiko, kakor le malo Slovencev in kot politik pa-rlamentarec je v vseh disciplinah doma, v katerih bi moral vsak poslanec kolikor toliko izvežban biti. V vrsto s tem g. poslancem staviti zamoremo gledé talenta le še nekaj narodno-naprednih poslancev. Naši klerikalni naprotniki pa so še mlada stranka; kar so pa dozdej v ogenj poslali, se ne malo ne sme meriti z navedenimi našimi talenti. Kranjski novodobni klerikalizem ima sicer jako spretno vodstvo, ki se pa — skriva. — Imamo še tretjo stranko v deželi, nemško misleče sodeželane. Oni imajo v baronu Šveglju talentiranega, spretnega vodjo ter primerno dobrih sil v gospodarstvenih vprašanjih. Pa vagajmo vse te naše politike, kakor jih hočemo, nobena stranka ne more reči, da ji je talentiranih politikov v izobilju. Politika je polje, na katero se ne sme vsak kot poslanec spuščati, ako neče sam škode trpeti, in politika je „ein garstig Lied?“ Malo ta-lentov ima voljo podati se na to polje, imajo preveč zgubiti. Pa tudi manj talentirani ljudje ne nastopajo radi kot poslanci, kajti ljubi mir je dosti vreden. V tem le naši klerikalci delajo izjemo. Oni imajo kan-didatov za ves dež. zbor in trikrat toliko, kakor jih Slovenci imamo za državni zbor. Na kvaliteto kan-didata se tam ne gleda in tudi ni treba na njo to-liko gledati, ker vse vodi druga glava in so kandi-dati te stranke navadni prostaki velike vojske. Ta-kozvani liberalni Slovenci in nemško misleči volilci morajo tedaj ravno zdaj, ako hočejo svojim težnjam ostati zvesti, jako ekonomično ravnati s temi po-slanci, katere zdaj imajo in celó še z onimi, katere večji talent in večja omika predestinirajo za voditelje strank. — Pravijo, da človek, ki je poslanec bil, težko to delo pusti. Morebiti se to pri duševno

Dalje v prilogi.

manj nadarjenih možeh obistinuje; tem pač ne more politični boj veliko odkrušiti, ali talent ima skoraj dosti in imamo dosti izglede za to. — Torej nam ne kaže imeti malenkostno igro z našimi talentiranimi poslanci. Poslanec je sicer sluga naroda, ne pa tudi posameznega volilca. —

To opomnivši, vzamem v pretres navedena vprašanja. Kar se gospodarstvenih pridobitev za Dolenjsko dostaje, moramo z našim poslancem prof. Šukljejem pač zadovoljni biti. Če pogledamo 6—8 let nazaj, se moramo le čuditi, koliko je ta izborna delavna moč gledé preložitve naših drž. cest storila. In tu je prof. Šuklje in ne kak drugi, ki se rad s to zaslugo kiti, to, kar se je storilo, v tir in v pravi tir spravil. — In dol. železnice! Koliko šampanjca se je tekom let na to stavilo, da jih ne dobimo! In dobili smo železnico, zdaj nam je ne more nobeden več vzeti. Morebiti živi kak človek v deželi, ki misli in besediči, da je to železnico pripraviti, bilo meznansko lahko delo. Mi Novomeščani smo najboljše priče za to, da je to delo bilo težko. Da, deželna garancija, tedaj se strašno lahko zida. Pa kdo je to garancijo spravil na dan! Čest. gospodje, videl sem g. Šukljeja pri tem delu; le železna energija je mogla toliko truda prenašati, toliko skrbi si na rame nadeti. Te velike zasluge tedaj Dolenjska svojemu poslancu ne bo nikdar pozabila in zanjo mu bode, kakor Gorenjska dr. Tomanu vedno hvaležna. — Pa ni še vse storjeno za Dolenjsko. Veliko je težav prebiti, da se železnica v Belo krajino in od tam v Karlovec nadaljuje. Belokrajina ima mej Dolenjci duševno skoraj najbolj nadarjen ljud; tam bo treba skrbeti, da vinorodna tla zopet trte dobijo, tja mora železnica priti in od tam bode dobilo narodno življenje na Kranjskem neprecenljive moči. Zdaj še le pride naš poslanec na delo za ožje svoje rojake in tu mislim, da bode še ognjevitje zastavil svoje za tako delo izborne moči.

Na Kranjskem dobili smo kakor rekoč novo politično stranko. Oni dan smo jih videli tukaj v Novem Mestu nastopati. Dosti več so hvalili ta „katoliški shod“ po časopisu, kakor je bilo res. Mi smo vsi priče za to, da so dosti — pretiravali. Naši klerikalci mislijo, da imajo Gorenjsko že popolnoma v rokah; tam mislijo imeti lepo zeleno pašo. Pridobiti bočejo sedaj Dolenjsko in ko bi to po svoje pacificirali, podati se bočejo na Notranjsko, ki je še najmanj pripravljeno za težnje njihove.

Jaz pečam se s politiko že 20 let kot žurnalist. Ne bojim se tega kranjskega klerikalizma, zdaj celo ne, ko nas bode železnica vezala z drugim svetom. Jaz hočem verjeti, da je večini naših duhovnov še kaj na tem, da se ohranimo Slovenci kot Slovani in mislim, da je takih še malo, ki pišejo: „Kaj jezik naš, ta le tako dolgo človeku služi, dokler živi, zanj torej ni treba delati, ali vera, vera, ta je za večnost“. Čudna logika to! — Ali dobro je, da naši bojeviti gg. duhovni-klerikalci svoj denar dajo za agitacijo ter agitirajo, kajti tako se masa ljudstva zdravi. Ljudje se učijo misliti in bog ve, če ne pride to vse nam oziroma našim političnim zanamcem v dobro. Naš kmec je prepameten, da bi se dolgo udeleževal onega divjega plesa, ki ga sedaj naši klerikalci na Kranjskem plešejo. Malo je dežel, ki bi bile tako na progi svetovnega prometa, kakor Kranjska, ki je tako blizu Adrije. Mislim torej, da se nam našega klerikalizma ni treba bati. Istega vodi sicer premetena glava, ali nerodna je hoja pomagacev. Mej dolenjskim meščanstvom ta klerikalizem še nima tal. A prodreti misli tudi v to trdnjavo. On računa s tem, da je klerikalna stranka na Kranjskem vladna stranka. Vlada se bode na njo kot mnogoštevilno opirala in poleg tega vodstvo naših klerikalcev spekulira na nemško misleče ljudi, ki radi zatajé svoja liberalna načela, samo da nemštvu tal pridobijo. V tem smislu smo mi nevarnejši njihovim težnjam. Mi takozvani liberalni Slovenci vladi nismo prijetni. Vlada bi rada na jugu države uniformo, jedno ljudstvo imela in mi se protivimo germanizaciji z rokami in nogami. — Da to prodiranje naših klerikalcev v srednji stan prepredimo, treba pred vsem poslance imeti, ki se ne dajo ugnati v kozji rog. Gospodje, našemu poslancu se marsikaj rado na koži krpa, ali patrijotizma in gorkega patrijotizma mu ne more nobeden odrekati. Poznam ga že 20 let, poznam tudi njegovo življenje v familiji, prof. Šuklje je slovensk patrijot vseskozi. Dosti ljudi hodi rado za onimi, ki imajo večino. Le spominjajmo se, še naš Viljem Pfeifer, ki je 4 leta studiral pravo, se je podal v tabor večine vsaj navidezno. A naš poslanec ni tak in zato nam je le

prositi: Bog ga nam še dolgo ohrani. — Ni dobro, da je na Kranjskem mej slovenskimi rojaki razkol; jaz ga iz svojega strogo liberalnega stališča obžalujem. Mi Slovenci smo premajhni, da bi si smeli privoščiti luksus, dopustiti, da bi vsak po svoji fasoni iskal sreče v politiki; ne klerikalizem ne liberalizem nam ne bode slovenske narodnosti otel; mi moramo združeni nastopati. Ali predno do tje pridemo, bode še dosti viharja povsod in posebno v deželnem zboru. In tudi tu bo na mestu naš poslanec. Malo naših veljakov pozna tako dobro klerikalce in njih slabosti kakor on; videl jih je v veselih in žalostnih dnevih in v srce vidi tistim možem, ki nastopajo sedaj kot klerikalni politiki.

Kaj je prof. Šuklje v državnem zboru, to vemo. Mi Dolenjci smo prav veseli, da je merodajen faktor mej slovenskimi poslanci, ne gledé na to, se li njegova državna politika odobrava ali ne. Zelja merda naši poslanci tam ne bodo zabelili, jih je premalo; le blamirati se ne smejo; tega bi mi radi ne videli, da bi se o nas gledé duševnih zmožnostij slabo govorilo.

Gosp. poslanec, poročal si nam o svojem delovanju. Vse v redu! Le nekaj ne. Bil si nekdanj žurnalist in po Tomšiču, Levstiku, Jurčiču morda najspretnjši. Vstopi zopet mej te slovenske žurnaliste in ne stoj na strani, ko vidiš hudo naskakovanje od strani klerikalcev na pozicije, za katere moramo v boj; stopi v zvezo z onimi, ki imajo isti blagi smoter, kakor ti, bodi dober drug in prijatelj dru. Tavčarju in njegovim sobojevnikom. Bodi si v svesti, da največje veselje klerikalcem našim ter sovražnim nam nemški mislečim ljudem napraviš, če si pasiven, ali če mandata več ne prevzameš. — Gospodje volilci, dobra prijatelja sva si s Šukljejem in on mi je resno izjavil, da pri prihodnjih volitvah mandata ne prevzame več. No prosili ga bomo še, akoravno uvidevam opravičenost njegovega ukrepa; dokler iz mlajšega našega naraščaja ne pride nadomestila, bode moral vztrajati; za to ga prosim v imenu volilcev Novomeških, ki vsi vedo, kaj jim je njihov poslanec že koristnega storil in kaj še lahko stori.

Na to stavile so se še nekatere prošnje zaradi pridobitve garnizije in da bi poslanec v kapitalističnih krogih posredoval, da bi pričeli graditi hiše. Prvo polagal je na srce poslancu g. dr. Poznik, drugo g. dr. Gestrin.

Umirovljeni stotnik in tukajšnji posestnik gosp. pl. Lehman, nemško misleč rojak, ki pa vse drugo v kot postavlja, ko gre rodni mu zemlji za korist, zahvalil se je g. poslancu v slovenskem in nemškem jeziku za njegovo plodonosno delo v korist ljubljene Dolenjske. Rekel je: „Hotel sem Vas še prositi za to in ono, ali Vi ste vse to že v proračun Vašega prihodnjega delovanja vzeli. Zahvalim se Vam za Vaše delo, niste nas varali, pošteno ste v prid Dolenjske delali.“ — Potem je še g. Šuklje sam nekaj besedij spregovoril. Obljubil nam je, da bode srčno rad z drom. Tavčarjem in somišljeniki nastopal in delal na to, da postanemo, kakor smo jedini v smotrih, tudi jedini v sredstvih. Sicer pa bo nasvetoval in priporočal defenzivno ravnanje, ker upa, da nas bodo razmere silile, da ves mejsebojni boj opustimo.

Na to predlaga g. župan sledečo resolucijo: „Navzoči volilci Novomeški izrekajo g. poslancu svoje popolno zaupanje gledé njegovega dozdanjega delovanja, ki se je vršilo zgolj na narodni podlagi in se naj tudi v naprej na narodno-napredni podlagi vrši ter upajo, da bode g. poslanec še v bodoče za nas skrbel.“

Ta resolucija se je z navdušenjem sprejela in s tem je bil končan ta pomembni shod.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna VIII. velika skupščina

dné 26. julija 1893 v Sežani na Krasu.

(Oficijelno poročilo družbinega odbora.)

XVI.

7. Sklepno je vodstvu omenjati še nekatereh izvanrednih dogodkov. — Dné 19. februarja je slavil katoliški svet 50letni jubilej škofovstva Nj. Svetosti papeža Leona XIII. Mej deputacijami, ki so se tem povodom poklanjale Nj. prevzvišenosti knez-vladiki Ljubljanskemu, bilo je tudi poslanstvo naše družbe, ki je po svojem prvomestniku izrazilo sinovsko udanost in pokorščino poglavarju sv. cerkve in svoje občudovanje duševnemu velikanu na papeževem prestolu in velikemu prija-

telju slovanskih rodov. (Slava mu!) Prevzvišeni knez-vladika je družbino zastopstvo milostno sprejel z obljubo, da sporoči to čestitanje na pristojno mesto — od koder je pozneje dospela na prečastito škofijstvo za posameznike kakor za vsa voščeča društva očetovska zahvala in apostolski blagoslov.

Ko je c. kr. deželni predsednik Andrej baron Winkler zapuščal svoje mesto v Ljubljani, poslovila se je pri njem mej slovenskimi društvi dné 16. oktobra 1892 tudi deputacija naše družbe; istotako se je dné 1. novembra na to poklonila novemu načelniku deželne vlade kranjske Viktorju baronu Heinu.

Zasluzni rodoljub slovenski, pokrovitelj in razsodnik naši družbi dr. Jarnej Zupanec je bil odlikovan z vitežkim križcem Fran Josipovega reda, vsled tega mu je vodstvo pismeno čestitalo. Pokrovitelj naše družbe Anton Hajšek, dekan v Slovenski Bistrici, pa je nedavno postal častni kanonik Lavantinskega stolnega kapitula. — Žalna je bila sicer slavnost ob prenosu zemeljskih ostankov grofa Draškovića v Zagrebu dné 15. junija 1893, a tudi Slovenca veselí, da bratski nam narod hrvatski tako visoko časti svoje duševne velikane. Našo družbo je pri tej slavnosti zastopal njen nadzornik Oroslov Dolenec.

Ali naj z ozirom na vse to k sklepu še kaj pristavimo? Dovolj bo, ako si prilastimo besede, s katerimi je slavno načelništvo Brežiške podružnice lani vabilo k pristupu pišoč:

„Družbe sv. Cirila in Metoda ni treba dosti priporočevati, kajti nje namen je velevažen, krasen in blag; ona mora biti vsakemu Slovencu mila in draga. Njej se ne morejo primerjati jednaka nemška in italijanska društva; teh jedini — ali vsaj glavni — namen je, odtujiti slovansko šolsko mladino svojemu rodu, (Istina!) naša družba pa ne sega po tujem življu, ampak varuje le slovenske otroke, da se ne izneverijo svojemu rodu, in s tem ob enem svojemu Bogu in vsemu, kar je lepo in blago (Da, da, tako je!); saj je obče znana resnica, da, kdor zataji svojo mater, svoj rod, izneveri se navadno tudi veri svojih očetov in sploh vsem krepostim, katere storé človeka človekom. Zatorej Slovenci, kdor ima srce za svoj rod in želi, da isti ostane kreposten in blag, živo podpiraj družbo sv. Cirila in Metoda.“

Z ozirom na svoje delovanje je vodstvo, katero danes osmič nespremenjenih nazorov poklada račun pred Vami, čč. zborovalci, onega prepričanja, ki ga je slavni Jan Kollar davno že izrazil z besedami: „Deluj vsakdo marljivo na narodnem polju; pota so lahko različna, a volja bodi nam vsem jednaka!“ (Pritrjevanje.)

Istotako je izrazil — kar ne škoduje, da si i mi dobro zapamtimo — glasoviti Deak, ogerski državnik, drugo resnico z besedami: „Tudi mene marsikaj žalosti, tudi jaz ne morem vsega pozabiti; ali moja ljubezen do domovine je večja, kakor nasprotstvo proti mojim zopernikom.“ (Izvrstno!)

Odvzimo, rojaki, ves pesimizem, kakor bi bilo vse naše prizadevanje napram tako mnogoštevilnim nasprotnikom sosednih nam narodov zastoj, družimo se katoliški Slovenci — kar nas je — kakor Slovenci-bratje, in spolnilo se bo, kar pesnik zagotavlja:

„Kjer Slovencev moč se v jedno stika.

Pade sila še tako velika.“

(Tu je sledilo viharo, dolgotrajno odobravanje, živio- in slava-klici, ploskanje, kakor še nobenkrat doslej; v obče se je sodilo, da je to srčna ovacija družbinemu vodstvu.)

Prvomestnik omenja, da je letos poročilo našelo dokaj družbenikov, ki jih je nam in slovenskemu narodu prezgodaj odvzela nemila smrt, pozove skupščinarje, da blagovolé v znak sožalja vstati, kar se je zgodilo s slava-klici odličnim pokojnikom.

Na to povpraša zborovalce, da-li želi kdo besede k tajništvu poročilu? Zastopnik Blaž Grča, župnik šempaski, omenja v kratkih pa jedrnatih besedah, da so se skupščinarji prepričali iz vodstvenega izvestja, kako previdno je glavni odbor pospeševal družbine namene, da je njegovo delovanje res plodonosno za katoliško-slovensko šolstvo in da morajo biti osobito še tajniku za njegovo požrtvovalnost hvaležni. „Vneti bi se morali — vzklíkne — vsaj danes za družbo, če bi že poprej ne bili vneti in bi že prej ne bili zanjo delovali“. Zato méni, da v zmislu slavne skupščine govori, ako nasvetuje družbinemu vodstvu — in imenoma še tajniku — naše priznanje in toplo zahvalo.

Gornjemgradu znani domoljub iz Mozirja gospod Ivan Tribuč z gospodično Pavlino Hofbauerjevo. — Gosp. Bernard Sever, nemški propovednik v Trstu, je imenovan učiteljem verouka na gimnaziji v Pulju.

— (Prvo krono družbi sv. Cirila in Metoda!) Iz Idrije poslala je uredništvu našega lista g. Karolina Lapajne 10 kron, nabranih od Ljubljanskih in Idrijskih turistov na Vojskem. Živili rodoljubni darovalci!

— (Iz vojaških krogov.) Poveljnikom domačega pešpolka baron Kuhn št. 17. imenovan je polkovnik baron Štefan Billek Avgust pl. Auenfels, ki je nedavno prišel k polku in prevzel začasno poveljništvo polka.

— (Blagoslovljenje.) Prenovljeno kapelo v prisilni delavnici blagoslovil je predvčeršnjem čast. gosp. kanonik in župni dekan J. Flies. Slovesnosti udeležila sta se deželni glavarja namestnik gosp. dr. Papež in g. dr. Vošnjak.

— (Društvo za zidanje uradniških hiš) Sinoči je imel osnovni odbor svojo prvo sejo, katere so se udeležili razven jednega gospoda, ki se je pismeno opravičil, vsi člani osnovnega odbora, ki so bili izbrani na pripravljalnem sbodu dne 24. t. m. Predsednikom je bil na predlog gosp. Primožiča z vzklikom izvoljen gosp. c. kr. okrajni glavar markš Gozani, kateri je, zahvaljujoč se na izkazanem zaupanju, dal besedo poročevalcu gosp. Vdoviču. Le-ta je v velicah potezah načrtal princip in podlago, kakor tudi možnost ustanovitve takega društva. Ker se k splošni debati ni nikdo oglasil, prešlo se je takoj k meritorni razpravi o sledečih vprašanjih: o potrebi takega društva in o realizovanju s finančnega in tehničnega stališča, na kar se je unela jako živahna debata, katere so se udeležili malone vsi odborniki, osobito gg. markš Gozani, Tomažič, Rihar, Zamida, Trstenjak, Vdovič, dr. Jan, Hanuš in dr. Jako spretno je posebno g. Trstenjak dokazoval možnost realizovanja s finančnega stališča, odborniki-strokovnjaki, gg. Vašica, Hanuš in Schuppler pa so s tehničnega stališča oddali svoje mnenje. Potreba društva se je priznala soglasno in odobril združni princip, glede vprašanja o možnosti ustanovitve pa se je na predlog gg. Riharja in dr. Jana volil strokovnjaški odsek, kojemu je nalog pretresati vprašanje o realizovanju s tehnične in finančne strani in tekom desetih dni oddati svoje poročilo skupnemu osnovnemu odboru. V ta odsek so bili soglasno izbrani gospodje Vdovič, Vašica, Hanuš, Trstenjak in Schuppler.

— (Kolesarska dirka iz Zagreba preko Celja v Ljubljano.) Zavezni odbor je sklenil, da bodo nadzorstvo pri dirki dne 8. septembra imela ona zavezna društva, ki imajo sedež na dotični progi. Od Zagreba do Sv. Nedelje pripada nadzorovanje hrv. klubu bic. „Sokola“; od tod do Čateža Samoborskemu klubu; od Čateža do Krške vasi Brežičanom; od Krške vasi do preko Krškega hrv. klubu bic. „Sokola“; postaja v Sevnici in kontrola na Zidanem mostu I. hrv. društvu biciklistov; štajerska proga do Vranskega klubu bic. „Celjskega Sokola“; kranjska proga do Ljubljane klubu slov. biciklistov „Ljubljana“. Od kontrolnih postaj Krško, Zidani most, Celje in Trojane se bodo odpošiljale brzojavne vesti o teku dirke v Zagreb in v Ljubljano, istotako se bode končni uspeh brzojavno prijavil iz Ljubljane v Zagreb.

— (Pikantno naključje.) Z verodostojne strani se nam pripoveduje naslednja, jako pikantna dogodba: Pred kratkim se je pripeljal mlad, izbrano elegantno oblečen kolesar pred Mallnerjev hotel na Bledu in vstopivši v restavracijske prostore sedel k mizi, kjer obedujejo gostje vkupno (table d'ôte). Komaj je tuji gospod zasedel mesto, prikočil je že natak in ga prosil, naj sede drugam, češ, da v Mallnerjevem hotelu se obeduje pri table d'ôte samo v salonski obleki. Tuji gospod je z neposnemno eleganco ukazal natakariju, naj pokliče gospoda Mallnerja. Natakari je iz tujčevega vedenja spoznal, da ni „navaden“ gost in ustregel je njegovi želji, dasi sicer Mallnerjevi natakariji v svoji dostojanstvenosti ne kličejo radi gospodarja. Gospod Mallner je torej prišel. Že od dalje je z izvedenimi pogledi taksiral tujca in cenitev se meada ni dobro odnesla, kajti razložil je tujemu gospodu s suhimi besedami, da morajo gostje v njegovem hotelu prihajati k table d'ôte v salonski obleki. Tujec se je uklonil Mallnerjevi argumentaciji, ostavil je svoj sedež — v tem hipu so se vsi v polukrogu okoli gospodarja stoječi natakariji poredno nasmehnil — in rekel: Prosim vas, pošljite mi mojo prtljago v X-ov hotel, tu imate mojo karto. Gosp. Mallner je vzel karto in čital besede: „Le Prince de Bourbon“. — Pravijo, da so Mallner in njegovi natakariji v tem hipu imeli uprav klasične obraze. — Ta dogodba — ako je resnična — zopet dokazuje, da cenjenemu gospodu Mallnerju še niso bile dovolj slične — pomote izza prejšnjih let.

— (Tombola.) Prostovoljno ognjegasno društvo v Begunjah v Radovljiškem okraju dobilo je dovoljenje, da priredi javno tombolo, katere donesek se bode porabil za popravilo gasilnega orodja. Dobitki pa ne smejo biti v denarju ali v denarnih efektih.

— (Gozdni požar.) Iz Postojine se nam piše: V tukajšnji okolici imeli smo letos mnogo gozdnih požarov. Komaj se je pogasil ogenj v enem kraju, že je nastal v drugem, toraj si je misliti, da je bila požarov kriva zlobna roka. Tudi dne 28. avgusta t. l. užgal se je del briha Sovič, kateri je obsajen z borovci. Širjenje ognja je bilo bliskovito vsled velike sapa in visoke trave. Obledek Postojinske požarne brambe hitel je gasiti na mesto požara, kjer sta gg. ces. kr. gozdarja Vincenc Niefelgal in Barle Alojzij že neumorno gasila. Ogenj se je potem kmalu pogasil. Omenjena dva gospoda sta kot pogozdovalec Krasa izvršila svojo dolžnost z neutrudnim in težavnim delovanjem ter zaslužita pohvalo.

— (Iz raznih toplic) Na Bled je prišlo od početka letošnje sezone 1087 tujcev. — V Krapinske toplice je došlo vsega skup 1783 oseb. — V Opatijo je prišlo od početka sezone 6105 oseb.

— (Morski volk v Kvarneru.) Dne 27. t. m. zapazil je kapitan ladije „Sokol“ blizu Crkvenice morskega volka, ki je bil dolg kak poldrugi meter in je plaval skoro četrt ure za ladjo. Potniki na ladiji so prav dobro videli to morsko hijeno.

— (Slavnost otvoritve starinskega muzeja v Kninu) v Dalmaciji se je vršila prav dostojno in se je udeležilo mnogo hrvatskih in tudi družih slovanskih učenjakov, mej njimi veleučeni ruski profesor Syrkov. Ta slavnost je zopet nov dokaz žilavosti in moralne snage hrvatskega naroda v Dalmaciji in skrajne onemoglosti njegovih protivnikov.

— (Zdravstveno stanje v Zagrebu) je letos izredno povoljno, kakor že petnajst let ni bilo. Tako poroča „Hrvatska“, katere urednik se je o tej zadevi razgovarjal z odličnim in najbolj prizanim lečnikom hrvatske prestolnice.

Prvo krono družbi sv. Cirila in Metoda!

Razne vesti.

* (Mihael Hornik) velezaslužni preporoditelj in duševni vodja Lužičkih Srbov slavi dne 1. septembra svoj 60. rojstni dan. Lužički narod bode ta dan proslavil slovesno, da tako pokaže svojo hvalježnost zaslužnemu narodnemu voditelju.

* (Komična opera v Parizu) se bode zopet zgradila. Arhitekt Bernier dobil je razpisano darilo 10 000 frankov in se bode novo poslopje zidalo po njegovih načrtih. V novem gledališču bode prostora za 1500 oseb.

* (Šestdesetletnica užigalice.) Letos je minulo šestdeset let, odkar je iznašel užigalice nemški dijak J. F. Kammerer, ko je bil kot politični jetnik zaprt v trdnjavi Hohen-Asperg. Ker l. 1833 še ni bilo zakonov, ki bi ščitili izumitelja, so kmalu začeli izdelavati užigalice tudi drugi in izumitelj prišel je vsled konkurence ob vse svoje pridobljeno imetje ter je umrl l. 1837 v blaznici v Ludvigsburgu na Virtemberskem.

* (Stoin sedemletni samomorilec.) V Kishalmagy na Ogerskem našli so te dni stoin sedemletnega starčka Nikolaja Makavca mrtvega. Obdukcija je dognala, da si je starček vzel sam življenje, ker je bil že več let nezdravljivo bolan.

* (Časnik za služinčad.) Londonski posli imajo zdaj svoj časnik. Prva številka novega lista, ki se imenuje „The Servants Own Paper“ izšla je nedavno. Obsega povesti, navodila o gospodinjstvu, odgovore na razna vprašanja in članek o umetnosti, se dobro oblači.

* (Največji vojak nemške vojske) je zdaj v Aachenu k vajam pozvani podčastnik, referendar N. iz Gelsenkirchena. Visok je dva metra in 6 centimetrov. Pred nekaterimi leti služil je kot jednoletni prostovoljec pri prvem gardnem polku v

Potsdamu. Jedno fotografijo tega velikana domobranca ima tudi cesar Viljem. V Aachenu in koder se sploh pokaže gleda vse za njim. Uniforme za njega ni bilo najti v skladiščih in je moral naročiti si svojo lastno uniformo od doma.

* (Goreč brzovlak.) Minuli teden vnel se je mej vožnjo vagon brzovlaka, ki vozi iz Pariza v Bruselj. Signal za silo ni posloval dobro in je nastal mej potovalci velik strah. Več jih je poskakalo iz oken, a k sreči se nobeden ni težko poškodoval. Zgorel je eden vagon I. razreda. Vlakovodja zapazil je požar šele, ko je vlak došel do postaje Maubeuge.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Dunaj 30. avgusta. V sinočni sji občinskega sveta bil velikanski škandal, kateri so prouzročili protisemiti, upiraje se ustanovitvi neke bolnice, pri kateri bi napravil žid Rothschild lep dobiček.

Dunaj 30. avgusta. „P. C.“ javlja na podlagi avtentičnih informacij, da rezervisti iz okrajev, kjer se je sploh primeril kak sumen slučaj, niso bili klicani k vojaškim vajam.

Budimpešta 30. avgusta. Kakor javlja „Pester Lloyd“ iz baje zanesljivega vira, bavil se bo deželni zbor bavarski v prihodnjem zasedanju s premembo ustave, vsled katere bi bilo moči povzdigniti sedanjega princ-regenta na kraljevski prestol.

Carigrad 30. avgusta. Sanitetni svet izjavil je jednoglasno, da v Carigradu kolera ni kužna. (Koliko so take izjave vredne, videlo se je na Ogerskem. Op. ured.)

Bilbao 30. avgusta. Tukaj bile razne demonstracije. Policija razpodila demonstrujočo množico.

Pariz 30. avgusta. „Agence Havas“ dementuje vest, da je Carnot bolan.

Pariz 30. avgusta. Mej tukajšnjimi delavci začelo se je nevarno gibanje zoper tuje, zlasti nemške in belgijske konkurente. Včeraj ponoči nabili agitatorji lepake, na katerih pozivljajo delavce, naj posnemajo tovariše v Aigues-Mortesu in v Nancyju n naj iztirajo tujce.

Madrid 30. avgusta. V raznih baskijskih mestih bili zopet veliki izgredi, zlasti v Saragossi, vlada pa tem dogodbam ne pripisuje nikake politiške važnosti.

Tujci:

29. avgusta.

Pri **Malloti**: Vitez pl. Gutmansthal iz Weixelsteina. — Muschi, Kumerer, Haas, Teweke, Guschitz, Treyer z Dunaja. — Bowring iz Londona. — Kobler, Terpinz iz Trsta. — Carlebach iz Brna. — Princ iz Pulja. — Tadel iz Berlina. — Filosevič iz Gorice. — Meeraus iz Pulja. — Doganotz iz Velikih Lašč.

Pri **Slonu**: Vitez pl. Szeth, Wallovich iz Gradca. — Hendler iz Opatije. — Seeber, Eckstein iz Zagorja. — Maschig iz Zagreba. — Exenberger iz Maribora. — Spindel iz Tržica. — Bačovsky iz Malega Marijinega Celja. — Leschke iz Toplice. — Lindacker, Pristič, Kern iz Celovca.

Pri **južnem kolodvoru**: Pl. Hartman iz Gradca. — Helen iz Trsta.

Pri **bavarskem dvoru**: Cisotit, Fridel z Dunaja. — Krakau iz Kočevja.

Pri **avstrijskem cesarju**: Poch iz Zagreba. — Pakiž iz Šturij.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opa- zovanja	Stanje barometra v mm.	Tem- peratura	Ve- trovi	Nebo	Mo- krina v mm.
21. avg.	7. zjutraj	740.3 mm.	10.5° C	sl. svz.	megla	0.00 mm.
	2. popol.	739.0 mm.	20.6° C	sl. svz.	jasno	
	9. zvečer	738.5 mm.	14.2° C	brezv.	jasno	
Srednja temperatura 15.1°, za 2.3° pod normalom.						

Dunajska borza

dué 30 avgusta t. l.

	včeraj	—	danes
Papirna renta	glđ. 96.30	—	glđ. 96.60
Srebrna renta	96.15	—	96.35
Zlata renta	118.30	—	118.60
4% kronska renta	96.15	—	96.45
Akcije narodne banke	978.—	—	979.—
Kreditne akcije	331.25	—	334.50
London	126.40	—	126.25
Napol.	9.98	—	9.98
C. kr. cekini	6.—	—	5.99
Nemške marke	61.82 1/2	—	61.75
Italijanske lire	45.—	—	—
Papirnat rubelj	1.30	—	—

Dne 29. avgusta t. l.

4% državne srečke iz l. 1854 po 250 glđ.	147 glđ.	—	kr.
Državne srečke iz l. 1864 po 100 glđ.	192	—	—
Ogerska zlata renta 4%	—	—	—
Dunava reg. srečke 5% po 100 glđ.	126	—	50
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	122	—	25
Kreditne srečke po 100 glđ.	197	—	40
Rudolfove srečke po 10 glđ.	23	—	50
Akcije anglo-avst. banke po 200 glđ.	1.46	—	—
Tramway-društ. velj. 170 glđ. a. v.	249	—	—

— Po kratkih opazkah zastopnikov Ivana Hribarja in dr. Mat. Pretner-ja se mej „dobro in živio klici“ potrdi nasvet župnika Grče.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 30. avgusta

Katoliški centrum.

Glasovi o ustanovitvi katoliškega centra v našem državnem zboru se množe. Tudi „Slovenec“ se je za to idejo potegnil, dasi jo je oficijozno glasilo Hohenwartovega kluba odločno odklonilo. S tem je konstatovano načelno nasprotstvo mej slovenskimi klerikalnimi listi in mej slovenskimi klerikalnimi poslanci Klunom, Povšetom, Pfeiferjem. Ti trije gospodje stojé namreč — če niso morda zadnje ure premenili svojih nazorov — na stališči aristokratske večine Hohenwartovega kluba, hodili so ves čas, kar so poslanci, s to večino in v klubu pri raznih načeloma velevažnih prilikah glasovali z njo zoper demokratično manjšino, snujočo katoliški centrum. Aristokratska večina Hohenwartovega kluba se ustavlja osnovanju katoliškega centra v svojem čerzi, ker sodi — kakor se poroča „Czasu“ — da bi se na ta način razbil sedanji Hohenwartov klub. Ne vemo sicer, kakega mnjenja so gospodje Klun, Povše in Pfeifer glede katoliškega centra, mogoče je celo, da sploh nimajo nikakega mnjenja, dokler jim ga ne sugerira njihov gospod in zapovednik, to pa lahko rečemo, da bi moral Klun — in on je odločilen za ostala dva gospoda — zatajiti vso svojo preteklost kot državni poslanec, ako bi se ločil od grofa Hohenwarta in preskočil v tabor katoliških demokratov, ki se že več kakor leto dni pripravljajo za izstop iz Hohenwartovega kluba. S temi vrsticami smo hoteli samo dokazati trditev, da vlada gledé katoliškega centra mej par excellence klerikalnimi poslanci Klunom, Povšetom in Pfeiferjem ter mej oficijelnima glasiloma naše takozvane katoliške stranke, „Rimskim katolikom“ in „Slovencem“ načelno nasprotstvo — konsekvencij iz tega ne bomo navajali, saj se gospodje v nasprotnem taboru malo menijo za par načelnih nasprotstev. H konci le še izpovemo, da mi nismo nasprotniki katoliškega centra iz taktičkih ozirov ne, ker bi njega ustanovitev osvobodila slovenske poslance iz pestij Hohenwartovega kluba, s tem bi pa narodna stvar toliko pridobila, da bi lahko utrpela tudi gg. Kluna, Povšeta in Pfeifierja, če bi na višji ukaz morali pristopiti katoliškemu centru.

Češki veleposestniki in češki narod.

Vladni apel na češke veleposestnike, o katerem smo včeraj obširneje govorili, obudil je na Češkem precej pozornosti in našel v čeških listih primeren odmev. „Narodni Listy“ pišejo: Hvala Bogu, da v borbi češkega naroda odločajo drugi faktorji in ne oficijozni, ali stranka Ferdinandovih tradicij. Ofenzivni boj za svobodo se bje sedaj javno pred vsem izobraženim modernim svetom in v tem boju ne bodo privrženci srednjeveških stanovskih interesov našli pomočnikov. Iz vrst teh ljudij se ne bo nikdar več osnovala stranka, katera bi zamogla definitivno odločati o usodi češkega naroda. Češki narod je sedaj nepremagljiv in ta moč ima naravni izvor v kulturnem napredku. — „Politik“ piše: Ko smo opetovano pozivljali državnopravne stranke, naj se zedinijo gledé vse bine državnega prava, da bi nasprotniki ne izkoristili okolišnosti, dasi je vsaka naših strank drugače tolmači, nismo se nadejali tako žalostnega zaduščenja. Danes na to porazumljenje niti ne opominjamo, ker bi se sedaj različni nazor o državnem pravu še jasneje pokazal.

Splošna volilna pravica.

To vprašanje je sedaj na dnevnem redu v naši državi in kakor se kaže, ne bo prišlo iz diskusije, dokler se ne reši. Kar želi taka masa sedaj brezpravnega prebivalstva, kakeršna se poganja za splošno volilno pravico, to doseže gotovo prej ali slej. Na čelo vsemu temu gibanju so se postavili socialisti in reči se mora, da vodijo agitacijo spretno. Kakor se kaže, hočejo zastaviti vse svoje sile, da dosežejo stavljeni namen in se pripravljajo celo za generalni štrajk, kateri bi mogel postati silnega gospodarskega pomena za vso državo.

Vnanje države.

Francija, Rusija in trozveza.

Publicist in bivši profesor Geffcken, katerega je bil svoj čas Bismarck dal zapreti, ker je razglasil neké zapiske cesarja Friderika, izda te dni brošuro z nadpisom „Francija, Rusija in trozveza“, v kateri misli — po poročilih raznih listov — zagovarjati unanjo politiko Bismarckovo, ter Caprivijevo in Kalnokyjevo, v kolikor hodita ta dva po Bismarckovih potih. Izvodi iz te brošure kažejo, da Geffcken ne vé nič posebnega povedati, kar pa je novega, presojevati je z največjo opreznostjo. Geffcken pravi, da se je l. 1875. sešel s tedanjim ruskim ministrom unanjih del Gorčakovom v Baden-Badenu,

da mu je ta mej drugim rekel: „Rusija se je upirala aneksiji Alzacije in Lotaringije, da bi se ne ustvarilo novo preporno in nevarno vprašanje za vso Evropo, sicer pa je Rusiji malo za to, ali spadata ti dve deželi k Franciji ali k Nemčiji.“ — Podobno — trdi Geffcken — se je izrazil tudi car Aleksander III. na sestanku s cesarjem Viljemom II. v Kielu. (Ta trditev se nam zdí do cela neresnična. Prav tiati dan, ko sta se car Aleksander in cesar Viljem sešla v Kielu, prišel je veliki knez Konstantin na carjev ukaz k slavnostim v Nancy, kar bi se gotovo ne bilo zgodilo, ako bi car ne bil hotel s tem dokazati, da je njegov sestanek s cesarjem Viljemom zgolj konvencionalne nature in brez političkega pomena.) — Geffcken svetuje, naj bi se Lotaringija priklopila Pruski, Alzacija pa Badenu, ker bi tako germanizacija hitreje napredovala in bi Francija prej spoznala, da ne dobi teh dežel nikdar več v svojo oblast, — priznava pa, da je to težko izvršljiv projekt, ker Pruska hoče anektovati obe provinciji, česar pa drugi nemški suvereni ne pripusté.

Geffcken trdi dalje, da sta Rusija in Francija kmalu po odhodu princa Battenberga iz Bolgarske skušali pridobiti Italijo na svojo stran, obetajoč jej Trst in Trident, ako se jima pridruži v slučaju evropske vojne. Tedanji italijanski ministerski predsednik Depretis je to ponudbo odklonil in od tedaj si Francija in Rusija trudita na vso moč, da bi Italijo izrinili iz trojne zveze, kar se jima je deloma že posrečilo, kakor svedoči Giersov obisk pri italijanskem kralju v Monzi.

Car — pripoveduje Geffcken dalje — omaroval je tedaj mej uplivom Katkova in Giersa. Katkov mu je nasvetoval naj tesnejšo zvezo s Francijo, Giers pa, dokler je živel cesar Viljem I., se je zoperstavljal vsaki premembi razmerja mej Peterburgom in Berlinom. Caru je Katkovljev nasvet ugajal in je zato naročil Giersu, naj se gledé smeri unanije politike ruske dogovori s Katkovom. Giers pa ni vzprejel Katkova in ko ga je na to car trdo prijel, podal je svojo demisijo, katere pa car ni vzprejel, češ, da tako, kakor imenuje ministre, kadar on hoče, tako jih tudi odpušča.

Gledé okolišnosti, da se pogodba mej Italijo in Nemčijo ter mej Italijo in Avstrijo še ni razglasila, pravi Geffcken, da se to ni zgodilo zategadelj, ker se v teh pogodbah ja meči Italiji posest Rima, kar bi vatikanske kroge zoper trojno zvezo in zlasti zoper katoliško Avstrijo iz umevnih razlogov silno razburilo.

Končno naj še omenimo Geffckenovo sodbo, da je sultan trozvezi bolj naklonjen, nego Franciji in Rusiji, sicer bi ne odobral počenjanja Stambulova. Geffcken upa, da bi v slučaju vojne pomagala Turčija trozveznim državam in jim s tem zagotovila zmago.

Metropolit Kliment.

Sofijsko glasilo bolgarske opozicije javlja iz Trnova, da je v Peterpavelskem samostanu zaprti metropolit Kliment v noči dné 24. avgusta izginil. Stambulovu udani listi skušajo preslepiti svet z bajko, da je vlada izpustila metropolita in to na podlagi dogovora z eksarhom, da na ta način prepreči razpravo pred apelacijskim sodiščem, ali to je puhel izgovor. Stambuloval se zna svojih neprijateljev drugače iznebiti. Svoj čas smo že obširneje razložili, da je Stambuloval ugnal eksarha Jožefa z grožnjami in z denarjem v kozji rog. Eksarh je tedaj prepustil metropolita Klimenta Stambulovu na milost in nemilost. Ako se upa v Sofiji izhajajoč list trditi, da je bil metropolit Kliment v zaporu zavrtno umorjen, potem smemo tej trditvi prav z mirno vestjo verjeti. Stambuloval je dal že toliko nasprotnikov zavrtno poklati, da je prav lahko tudi ta umor vzel na črno svojo dušo. Ako torej skušajo za bolgarske srečke uneti listi natveziti javnemu mnenju bajko, je to samo manever. Sicer pa je kulturni svet že davno sklenil sodbo o Stambulovu in o tistih, ki ga podpirajo.

Dopisi.

Iz Tolmina, 27. avgusta. [Izv. dop.] (Čitalnica; tamburaški zbor; osebnosti.) Naša čitalnica priredila je v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. cesarja na predvečer dne 17. t. m. v svojih prostorih koncert, pri katerem je sodeloval prav povoljno in v obče priznanje septet tukajšnjih domačih diletantov. Naši vrli pevci in pekinje pokazale so, kakor vselej, tudi sedaj, da so svoji nalogi popolnoma kos in da se ne plašijo nikakega truda in dela, kadar gre za narodno stvar. Njih izborna petje je zbranemu občinstvu jako ugajalo; žalibog, da je bila udeležba jako slaba, čemur je pa v prvi vrsti bila kriva velika vročina, ki je ta dan pripekala in se je marsikdo šel rajši v večernem zraku hladit po prostih šetališčih in vrtih, kakor da bi se pekel v tesnih čitalničnih prostorih.

Dne 3. septembra priredi v navedenih prostorih tukajšnje „rokodelsko bralno društvo“ veselico, pri kateri bodo prvokrat nastopili naši vrli Tolminski tamburaši, koji bodo pri tej priliki poka-

zali, kaj se zamore v kratkem času storiti s trudom in marljivostjo. Preverjeni smo, da bode milo zveneči glas tamburice privabil prav veliko gostov.

Bivši naš okrajni zdravnik dr. Braun, ki je še gotovo slavnim bralcem iz svoje pravde proti uredniku lista „Rinnovamento“ v živem spominu, pobral je vendar jedenkrat svoja kopita ter se, upamo, pač za vselej poslovil od Tolmina. Na njegovo mesto prišel je dr. B. Gallasch, od kojega se nadejamo, da si bode pri našem občinstvu pridobil več zaupanja, kakor njegov prednik ter ne bode gledal in skrbel samo za „polno mošnjo“ ampak si prizadeval ustreči in pomagati izročeni mu bolnikom, kolikor bode mogoče.

Naš okrajni glavar, znani grof Marenzi, ki je pred nekajimi meseci šel na dopust in od kojega se je govorilo, da ga ne bode več v Tolmin, vrnil se je zopet na svoje mesto na veliko veselje svojih privržencev, ki ne morejo prehvaliti njegovih zaslug za Tolmin. Radovedni smo, kako dolgo bode še ta gospod grof osrečeval naš okraj se svojo navzočnostjo v Tolminu?

Domače stvari.

— („Radogoj.“) Zlasti Ljubljanske rodoljube se usojamo še posebej opozarjati na ustanovni občni zbor „Radogoj“, ki se bo vršil jutri v četrtek 31. t. m. ob 6. uri zvečer v prostorih Ljubljanske čitalnice. Začasni odbor razposlal je vabila tudi takim znanim Ljubljanskim rodoljubom, ki dosedaj sicer še niso prijavili svojega pristopa, od katerih pa po vsej pravici pričakuje, da bodo stopili v vrste podpornikov slovenskega dijaštva, bodisi kot ustanovniki, bodisi kot redni člani „Radogoj“. Svoj pristop lahko vsakdo javi tudi jutri neposredno pred občnim zborom pri začasnem predsedniku ali tajniku. — Glede na vsestranski in od najodličnejših rodoljubov tudi že dejanski priznani eminentno važnost društva pričakujemo torej pri ustanovnem občnem zboru sijajne udeležbe.

— („Radogoj“) pristopili so za ustanovnike z nastopnimi zneski: dr. Fran Munda, odvetnik v Ljubljani, 200 kron; profesor Karol Pirc, v Ljubljani, 100 kron; dr. Josip Srnc, odvetnik v Celji, 100 kron; Anton Kupljen, c. kr. notar v Črnomlju, 100 kron; Miroslav Soss, trgovec v Ljubljani, 100 kron; dr. Anton Arko, c. kr. okrajni zdravnik v Škofji Loki, 100 kron; dr. Andrej Lisjak, deželni poslanec v Gorici, 100 kron; Čitalnica Vipavska, 100 kron; Anton Lokar, veleposestnik v Ajdovščini 100 kron; Rajko Knific, trgovec v Vipavi, 100 kron; Uradniki banke „Slavije“ po gospodu Vatroslavu Holzu, 100 kron; dr. J. Pekolj, c. kr. okrajni sodnik na Brdu, 100 kron; Gustav Pirc, tajnik c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, 100 kron; vkup 1400 kron. Razen tega daroval je društvu gospod Miroslav Vičič, župan v Postojini 20 kron — Občudujoč tako požrtvovalnost, kličemo imenovanim rodoljubom: Slava!

— (Tiskovne hibe in stvarne neumnosti.) „Slovenec“ je že parkrat opozarjal svoje čitatelje celo na očitne tiskovne hibe, ki so se urinile v naš list, dasi bi imel dovolj dela, ako bi pred svojim pragom pometal. Še sanja se nam ne, da bi navajali svojim bralcem tiskovne hibe „Slovenčeve“, pač pa naj jih opozorimo na stvarno neumnost, katero je imenovali list zagrešil navzlic čeznatorni nadarjenosti njegovih urednikov. Pišč o cenah stanovanjih pravi „Slovenec“ v št. 196: „Po veččakovem mnjenju znašali bi gradbeni troški za jedno hišo, obsezaajočo 15 malih stanovanj ali sob, 1800 gld.“ Ker tudi včeraj „Slovenec“ ni popravil te trditve, smatrajo pač za resno. Povpraševali smo pri raznih veččakih in smejali so se na vse grlo, čitaje to „Slovenčev“ raco. Za 1800 gld. še petnajst kurnikov ni moči zgraditi, kamo li hišo s 15 sobami! Ljudje se močno čudijo, da je graditeljem „Katoliške Tiskarne“ zdrknila ta gorostasna hiba iz peresa, mi pa se nič ne čudimo, saj vemo, da si „Slovenčevci“ pri zgradbi „Katoliške tiskarne“ niso mogli pridobiti izvedenosti v stavbenih stvareh, ker so zidali — na kredit in s „prostovoljnimi“ taksami.

— (Oso bne vesti.) Včeraj se je poročil g. Fran Brunet, c. kr. učitelj telovadbe na srednjih šolah v Ljubljani z gospodično Irmo Kavčičevo, sestro nadporočnika in pisatelja g. Fridolina Kavčiča. Čestitamo! — Dne 27. t. m. poročil se je v